

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2009 m. gegužės 29 d.

Eina nuo 1988 m.
spalio 28 d.

Nr. 20 (850)

Gegužės 23 d. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Radviliškio, Šiaulių ir Pakruojo filialai surengė žygi Priskėlimo apygardos partizanų takais, skirtą Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos Deklaracijos 60-mečiui atminti.

Priskėlimo apygarda įkurta 1948 m. balandžio 1 d., perpus padalijus Jungtinę Kęstučio apygardą. Apygardai priklausė Šiaulių, Joniškio, iš dalies Kėdainių, Panevėžio ir Raseinių apskrityse veikę partizanų junginai, sudarę tris rinktines: Kungiškio Žvelgaičio, Maiironio ir Žaliajų. Apygardą leido laikraštį „Priskėlimo ugnis“. Priskėlimo apygardos teritorijoje, Radviliškio r. Mėnaičių k., 1949 m. vasario 10–20 d. įvyko visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas, buvo įkurtas Lietuvos laisvės kovos sajūdis, sudaryta vyriausioji partizanų vadovybė, pasirašyta 1949 m. vasario 16-osios Deklaracija. Apygardai vadovavo Petras Bartkus-Žadgaila, Leonardas Grigonis-Užpalis, Povilas Morkūnas-Rimantas ir Juozas Paliūnas-Rytas.

Priskėlimo apygardos partizanų takais

Seduvos aikštėje prie paminklo Priskėlimo apygardos partizanams žygio dalyvius pasitiko renginio vedėjas Valentinas Kemėšis

Prie paminklo Lietuvos pasipriešinimo ir genocido aukoms Šiaulių Ginkūnų kapinėse kalbėjo Seimo narys prof. Arimantas Dumčius

Šeduva

Gausus būrys žygeivii, iš visos Lietuvos suvažiavusių paminėti Priskėlimo apygardos Laisvės kovotojų atminimo, Seduvos centrinėje aikštėje susitelkė prie Priskėlimo apygardos partizanams skirto paminklo, simbolizuojančio erelį, pasiruošusį Laisvės skrydžiui. Viena iš žygio organizatorių LPKTS valdybos

narė Valerija Jokūbauskienė susirinkusieiams išdalijo renginio programėles su išsamia informacija ir žemėlapiu.

Atkurtos LLKS Priskėlimo apygardos vadas dim. kpt. Juozas Mocius papasakojo Priskėlimo apygardos istoriją ir pakvietė Laisvės kovotojus pagerbi tylos minute. Buvo sugiedotas Lietuvos himnas, prie paminklo padėta gėlių. LPKTS

Radviliškio filialo pirmininkė Stanislava Janušonienė partizanus apdainavo eilėmis, Šeduvo folkloro kolektyvai – dainomis. Šeduvo seniūnas Kostas Dočkus padėkojo organizatoriams, kad šis neeilinis renginys pradėtas būtent Šeduvoje, ir palinkėjo, kad tokią žygių tradicija būtų tēsiama dar ilgus dešimtmečius. Sékmindo žygio linkėjo ir Radviliškio sa-

vivaldybės administracijos direktorius Vitolis Januševičius.

Toliau žygeiviai sustojo Šeduvo kapinėse prie Trių kryžių paminklo Lietuvos partizanams, žuvusiems 1944–1954 m. Šioje vietoje perlaidoti 21 partizano palaikai (netoliše – tikroji kapavietė), atminimo lentoje iškaltos 61 partizano pavardės.

(keliamas į 4 psl.)

Nuostabi muziejaus naktis

Druskininkų Rezistencijos ir tremties muziejus surengė vakarą prie partizanų laužo

kininkų mokyklų ansamblėčiai bei jaunieji šauliai iš Alytaus. „Ryto“ gimnazijos auklėtiniai skaitė ištraukas iš partizanų vadų kūrybos. Taip prasidėjo šis nuostabus vakaras. Žodij tarė muziejaus va-

dovas Gintautas Kazlauskas.

Prie partizanų laužo nepastebimai prabėgo dvi valandos, renginiui baigiantis muziejaus vadovas pakvietė pasivaišinti.

Blėso laužo ugnis, tuštėjo

miško aikštélė. Svečiai ir renginio dalyviai dėkojo už nuostabias akimirkas. Kažkas pasiūlė tokį susitikimą rengti kasmet. Tikėkimės, kad taip ir įvyks.

Violeta BAGDZEVIČIŪTĖ

Pastatykime paminklą Motinai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga jau ne vienetus metus siekia įamžinti Laisvės Kovotojų Motinų atminimą. Prieš keletus metus kilo idėja pastatyti simbolinį Kovotojų žuvusių už Lietuvos laisvę, Motinos paminklą, numatyta jam vieta – Kauno Ramybės parke. Sumanyamas pradėtas įgyvendinti.

Prie šio paminklo pastatymo galite prisidėti ir Jūs, Jūsų šeimų nariai, giminės, kaimynai, pervesdami į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos DnB NORD banko sąskaitą Nr. LT864010042501566754 norimą paaukotį sumą.

Dėkojame paaukojusiesiems lėšų Laisvės Kovotojų, žuvusių už Lietuvos laisvę, Motinos paminklui:

Albertui Staškui – 100 Lt,
Antanui Mažeikai – 100 Lt,
Povilui Karkauskui – 200 Lt,
Kaziui Matulevičiui – 400 Lt.

LPKTS pirmininkas
Antanas LUKŠA

Dėl galimos korupcijos teisėsaugoje sprendžiant valstybei svarbias bylas

LPKTS valdybos pareiškimas LR Prezidentui, LR Seimo pirminkui, LR Ministriui pirminkui, LR Aukščiausiojo Teismo pirminkui, LR Generaliniam prokurorui, Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybmis, veiklos vertinimo tarpžinybinės komisijos pirminkui

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga (LPKTS) nuo pat 1990 metų stebi liustracijos ir desovietizacijos procesus Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse. Sukaupta patirtis leidžia šiuos processus vertinti, matytį jų privalumas ir trūkumus. Tenka konstatuoti, kad desovietizacija Lietuvoje nevyko, o kai kurie individualūs liustracijos precedentai verčia susirūpininti. Mes įžiūrime socialines, ekonominės ir teisines sąveikas tarp „atsitiktinai“ neįvykdytos desovietizacijos ir liustracijos vyksmo trukdžių.

Įsidėmėtinės K.D.Prunskienės bendradarbiavimo su KGB tyrimo precedentas. Jis akivaizdžiai rodo nedesovietizuotų asmenų grupinę veiklą ištrinant K.D.Prunskienės kaltę dėl jos bendradarbiavimo su KGB. Tam buvo panaudotos visos nedesovietizuotų asmenų, valdžioje esančio politikų ir teisininkų klano, galios. Tyrimo procesas ir socialinės šio proceso aplinkos sąlygos parodė, kad daugelis atsitiktinumų toje aplinkoje iš tiesų buvo sisteminiai reiškiniai, tad juos galima pavadinti nedesovietizuotos nomenklatūros savivale:

1. LR Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą (Nr. 3-17/1992, 1992 m. rugpjūčio 14 d.), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos įstatymo dėl deputatų, įtariamų sąmoningų bendradarbiavimų su kitų valstybių specialiosiomis tarnybomis, mandatų patikrino, priėmė sprendimą pripažinti K.D.Prunskienę slaptai bendradarbiavusią su KGB.

Pirminkaujanti teisėja O.Dzedulionienė, šioje byloje priėmus teisingą sprendimą, vėliau buvo persekiojama. Kai atsakovė su savo atstovais neatvyko į baigiamajį posėdį, teisėja, iš savo vadovybės gavusi leidimą nagrinėti bylą be atsakovės, žinojo, kad Generalinė prokuratūra užprotestuos, po to bylą priėmės peržiūrėti Aukščiausiojo Teismo prezidiumas. AT prezidiumas nesiryžo to juridinio fakto panaikinti. Faktai buvo tiek akivaizdūs, kad teisėjai nesiryžo naikinti bendradarbiavimo su KGB faktą.

2. 1993 metais Seime, kuriame vyrao nomenklatūrinė dauguma, tvirtinant Aukščiausiojo Teismo teisėjus, O.Dzedulionienės kandidatūra ne tik nebuko patvirtinta, bet ir išgalvota priekaištis nomenklatūrininkų žeminta. Iš posėdžių salės negaluojanti ji buvo išvesta sūnaus. Po nervinio streso ją ištiko insultas.

Tuo tarpu visuose lygiuose K.D. Prunskienė aklai gynės J. Jurgelis tikėtina dovanai gavo VSD departamento direktoriaus postą.

3. Generalinė prokuratūra, užprotestavusi Civilinių bylų kolegijos sprendimą, neigė viešojo interesu nei 1992 m., nei 2009 metais, kai Liustracijos komisija kreipėsi dėl proceso suklastojimo 2002–2003 m.

Palyginkime faktus. K.D.Prunskienės bendradarbiavimas su KGB 1992 m. buvo teisiškai patvirtintas ir irodytas du kartus! Tačiau jos kaltės „išbalinimas“ vyko uždarote teisinė, greičiau ne-

teisinėje, aplinkoje. Kyla klausimas, ar Generalinė prokuratūra iš viso gali apginti viešą interesa...

4. Vilniaus apygardos Civilinių bylų skyriaus pirminkinas K.Ramelis už nuopelnus K.D.Prunskienės ar pačioje bylose yra globojamas nedesovietizuotas nomenklatūros veikėjų. Pasiabaigusi kadencija teisme buvo pratęsta iki jam suakaks 70 metų. Seimo rinkimuose Valstiečiai liaudininkai K.Prunskienės vadovaujama partija sudarė jam sąlygas tapoti Seimo nariu.

5. Prokuratūra nesidomi, už kokius pinigus K. Ramelis ir kai kurie kiti asmenys pasi- statė prabangius namus.

LPKTS kreipiasi į aukščiausias Lietuvos valstybės institucijas prašydama priversti teisėsaugos institucijas tinkamai atliki joms pavestas funkcijas užtikrinant teisėtumą ir netoleruoti nedarbinų pajamų investavimo į nekilnojamąjį turą ir prabangą. Siūlome pagaliau užkirsti keilių nedarbo pajamoms, gaunamoms iš šešelinės ekonomikos ir korupcinių santykijų. Siūlome, kad iš nedarbo pajamų igyptas turtas, kaip kitose civilizuotose valstybėse, būtų civiline tvarka persekiojamas, o neįrodžius pajamų legalumo, būtų paimamas valstybės nuosavybėn. Tokia teisinė tvarka yra, pavyzdžiu, JAV. Taip būtų suraupytos kovos su korupcija administracimo išlaidos, sustabdytas asmenų noras korumpuotis.

Raginame Liustracijos komisiją teisiškai ivertinti K.D. Prunskienės bylos naujus duomenis dėl jos bendradarbiavimo su KGB.

Būtina Seime svarstyti Generalinės prokuratūros teisinę praktiką viešojo interesu gynimo klausimais.

1949 m. ištremtas iš Biržų rajono buvusius tremtinius kviečiame birželio 14 dieną į Biržus. 11 val. bus aukojamos šv. Mišios Šv. Jono Krikštytojo ir pamaldo evangelikų reformatus bažnyčiose. Po to Biržų Tvirtovės rūmuose įvyks iškilmingas minėjimas, skirtas 1949 m. trėmimo „Bangu mūši“ 60-mečiui paminėti.

Maloniai kviečiame visus kraštiečius aktyviai dalyvauti. Teiraus mob. 8 686 52 358.

Seimo narys prof. Arimantas Dumčius visus 1941 m. birželio 14-osios tremtinius kviečia dalyvauti bendruose Gedulio ir vilties bei Okupacijos ir genocido diečių renginiuose bei minėjimuose.

Komunistinių ir nacistinių musikaltimų neigimas turi būti baudžiamas

Gegužės 22 d. Seimo nariai Petras Luomanas ir Paulius Saudargas užregistruavo įstatymo pataisą, numatantą bausmes už komunistinių ir nacistinių musikaltimų neigimą. Iš tiesų tai yra radikalus įstatymo projektas, kuris senųjų demokratinių šalių piliečiams, ipratusiems mąstyti savo galva, būtų nesuvokiamas. Bet mes gyvename kituje realybėje, kitoje demokratinėje sanklodoje. Mus vis dar sunkiai veikia inercija ir sovietinis palikimas bei aktyvi rusiška propaganda. Be to, mes, sekdamis demokratiniu pasauliu ir nedarydami jokių išlygų savo visuomenei, sukrėtēme tam tikras situacijas. Pavyzdžiu, bet kas gali spaudytis ant Lietuvos partizanų atminimo, ir niekas negalės pasakyti né žodžio ar išsireikalauti teisinio tokio poelgio įvertinimo. Mat įstatyme numatyta, kad tik pats ižeidžiamas asmuo arba jo artimiausiai giminaičiai gali ginti savo (arba jo) garbę ir orumą. Visi žino, kad daugelis partizanų yra kritę kovoje. Daugelis palikuonių nėra igalūs ginti jų garbę. Tai galėtų daryti visuomenės buvusių politinių kalinų ir tremtinių organizacijos, bet jos nėra prileidžiamos. Įstatymas tokios galimybės nenumato. Nors Jonas Žemaitis-Vytautas jau porą mėnesių yra paskelbtas vienu iš valstybės vadovų, bet ir tai mūsų inertiskoms teisėsaugos institucijoms nėra priežastis rūpintis, kad jo, kaip Lietuvos vadovo, vardas nebūtu žeminamas.

Kitas akivaizdus pavyzdys – interneto svetainė www.pokaris.info. Šios kadencijos Seimo nariai (kitose kadencijose tuo rūpinosi kiti Seimo nariai: P.Jakučionis ir A.Stasiškis, V.Aleknaitė-Abramikienė, dabar – Petras Luomanas ir Paulius Saudargas) dėjo pastangas ir užregistruavo V.Aleknaitės-Abramikienės aname Seime nepraejusias pataisas.

Ingrida VĖGELYTĖ

Atsiliepkite!

NKVD pasienio dalinys 1945 m. rugpjūčio 22 d. Rokiškio aps. Jūžintų valsč. Samanių miške surado bunkerį. Bunkerio buvę du partizanai susisprogdino, o du greta bunkerio buvo nušauti. Žinoma, kad tai buvo: Edvardas TRANAS, Vytautas DAGIS, Pranas TARVYDAS, o ketvirtuojo pavardė nežinoma. 1946 m. šiame miške žuvo V. NAKUTIS iš Kamajų valsč. Mickūnų k.

Paminėtiems partizanams ruošiama statyti atminimo ženklą. Jeigu yra giminų ar asmenų, turinčių daugiau žinių apageidavimui, prašome parašyti G. Dobkevičiui, Taikospr. 84-63, Kaunas.

Skelbimai

Gegužės 29–31 d. vyks Tauragės miesto dienų „Tauragiškiai - tūkstantmečiai“ šventė. Gegužės 30 d. 15.45 val. iškilminga eisenė iš centrinės miesto aikštės į Švč. Trejybės bažnyčią. 16 val. šv. Mišios Švč. Trejybės bažnyčioje. 17 val. paminklo Kęstučio apygardos partizanams atidengimas (priė Švč. Trejybės bažnyčios).

Birželio 1 d. (pirmadienį), kviečiame į šventę „Žydi sau...“, skirtą Lietuvos sajungos 90-mečiui, Tarptautinei vaku gynimo dienai ir Lietuvos vardo 1000-mečiui Kaune pamini. **12 val. šv. Mišios Šv. Arkangelo Mykolo (Igulos) bažnyčioje.** Po pamaldų – šventinis minėjimas-koncertas.

Birželio 8 d. (pirmadienį) 16 val. Lietuvos politinių kalinų ir tremtinių sajunga kviečia į Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos karininkų ramovę (A.Mickevičiaus g. 19) pasiklausyti koncerto, skirto **Tėvo dienai**. Koncertuosis Kauno miesto moksleiviai, operos solistas, Lietuvos televizijos konkurso „Triumfo arka“ dalyvis Mindaugas Jankauskas.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

(atkelta iš 1 psl.)

Ménaičiai

Nuvykome į istoriniu pozūriu svarbiausią šio žygio maršrute numatyta vietą – Radviliškio r. Ménaičių k. Miknių sodybą, kurioje įrengtame bunkeryje vyko vienos Lietuvos partizanų vadų suvažiavimas ir pasirašyta 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija. Apie šiuos įvykius pasakojo partizanas Viktoras Šniuolis. Jis Lietuvos laisvės kovos sajūdžio vardu padėkojo visiems, atėjusiems nusilenkti lietuvių tautos karžigiams, savo gyvybes paaukojusiems už Tėvynės laisvę. „Išeidami į kovą mes žinojome, kad pati didžiausia tautos vertybė yra laisvė. Be laisvės tauta pasmerkti išnykti, – sakė V. Šniuolis. – Su šia minimi mes drąsiai pasitikome visus pavoju, išsaugojome vertėbes, atvedusias į nepriklausomybę.“

Grinkiškio seniūnas Vincentas Petruskas pasveikino žygio dalyvius, atvykusius atiduoti pagarbą tautos didvyriams, devynerius metus trukusioje kovoje paaukojusiems brangiausią turtą – gyvybę.

Renginio vedėjas LPKTS Šiaulių filialo tarybos narys Valentinas Kemėsis paprašė tarti žodį legendinės sodybos šeimininkę Julijoną Mikniutę-Petraitienę. Ji papasakojo apie gimtojoje sodyboje buvusi bunkerį, tame apsistojusius garbingus Lietuvos sūnus – partizanų vadus ir svarbius istorinius įvykius.

Radviliškis

Radviliškyje, pramoninės paskirties pastatų teritorijoje, pastatytas didžiulis ir sunkus tarsi širdies skausmas akmuo primena kraupius pasipriešinimo laikotarpiu įvykius. Apie juos papasakojo partizanas Viktoras Šniuolis. Iš neblaivių čekistų išgirdęs, kad buvusiame Antaniškių vienkiemelyje, Mėčioniu sodyboje, už tvaro buvusiame šulinje, skirtame gyvuliams girdyti, yra sumesti nužudyti partizanų palaikai, émė jų ieškoti. „Nujaučiau, kad būtent šioje vietoje, ne kur kitur, ilisisi brolio kauleliai, – sakė buvęs partizanas. Praardžius asfaltą akmeniniamė šulinje buvo rasti penkių Lietuvos partizanų kūnai, tarp jų – LLKS suvažiavimo dalyvių Broniaus Liesiaus-Nakties ir Petro Bartkaus-Žadgailos, taip pat – Viktoro Šniuolio brolio palaikai. Manoma, kad gamyklos teritorijoje, po pastatais, turėtų būti dar šešios duobės su nužudytu partizanu palaikais.

Seimo narys prof. Arūnatas Dumčius padėkojo vienkiemiams, prisidėjusiems prie šio memorialo sukūrimo, taip pat visiems žygio dalyviams, ypač vaikams ir jaunimui, ir kartu su kitažiems įvyje dalyvavusiais Seimo nariais padėjo gėlių.

Buvęs tremtinys, Šiaulių apskrities viršininkas Rimundas Domarkas padėkojo Lietuvos politinių kalinių ir

Prisikėlimo apygardos partizanų takais

Ginkūnų memorialas

Keliavome toliau. Šiaulių Ginkūnų kapinėse įrengtas didžiausias Lietuvoje tremtinį sektorius ir pastatytas išpudingas skulptoriaus Gedimino Tamošiūno bei architekto Antano Plaipos suprojektuotas, 1995 m. atidengtas paminklas Lietuvos pasipriešinimo ir genocido aukoms. LPKTS valdybos narys bei LPKTS Šiaulių aps. koordinatorius Klemensas

tremtiniai sajungai, suorganizavusiai „tokį puikų renginį, sutraukusį daug jaunimo, kuriam galime parodyti tuos takus, kuriais vaikščiojo Laisvės kovotojai.“

Taip pat kalbėjo Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktorius Vladas Damulevičius, LPKTS Šiaulių filialo pirmininkas Vytautas Deveikis. Dainavo partizanų ansamblis „Vidurnakti nežuvę“ ir LPKTS Šiaulių filialo choras „Tremtinys“.

dim. kpt. Juozas Mocius. Jis papasakojo vėlesnę šio bunkerio istoriją: „Cia žuvusio partizano seserai Onutei Kriščiūnaitei-Gutkauskienei po ilgų kladžiojimų ir vargo pasiekė surasti bunkerio likučius. Jos iniciatyva Prisikėlimo apygardos partizanai, padedami politinių kaliniai ir tremtiniai, 1998 m. atstatė bunkerį. Ypač daug padarė Vladas Kavalaiuscas. Pernai bunkerio medinė dalis buvo pakeista.“

Buvusios sodybos vietoje, prie paminklo žuvusiejiems, kalbėjo įvykių liudininkė, partizanų ryšininkė, žuvusio partizano žmona Birutė Dominauskienė. Ji teigė, kad „okupantai neįbaugino žmonių nei trėmimais, nei kalėjimais, nei kančinimais. Lietuviai priešinisi okupantui ir kiek galėdami rėmė partizanus“.

Prisikėlimo apygardos vadas Juozas Mocius padėkojo šiltai žygeivius sutiku-

Ménaičiuose žygeivius pasitiko legendinės Miknių sodybos šeimininkė Julijona Mikniutė-Petraitienė

Kutaičiuose, Krištopaičių sodybos vietoje, prie paminklo žuvusiemis Prisikėlimo apygardos Kęstučio rinktinės partizanams

Vadavietė Gulbino miške

1951 m. rudenį Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės štabo partizanai Gulbino miške įsirengė bunkerį. 1952 m. kovo 19 d. bunkeris buvo apsuptas NKVD kareivių. Po intensyvaus susišaudymo žuvvo: B.Kriščiūnas-Klajūnas, S.Šepkus-Šernas ir I.Miškūnas-Barzda. I.Sabuliu-Apičieriu ir Padervinskui-Žilvičiui pavyko ištirkti. Apie Gulbino miške įsikurusius partizanų gyvenimo sąlygas ir vykusią kovą kalbėjo LLKS Prisikėlimo apygardos vadas

LPKTS remiamas TS-LKD kandidatas į Europos Parlamentą, LPKTS Vilniaus aps. koordinatorius Petras Musteikis (viduryje) žygyje bendravo su buvusiais partizanais Viktoru Šniuoliu ir Zigmui Kirdeikiui

siems pakruojiečiams. Dainavo Pakruojo r. buvusių tremtiniai ansamblis „Sidabrinė šarma“.

Pavargę visą dieną trukusiam žygyje dar stablėjome Derveliuose prie paminklo šiose apylinkėse žuvusiejiems partizanams atminti.

Vakarop – žygio aptarimas, kareiviška košė, dainos ir šokiai aplink laužą Kreivakiškyje, LPKTS Pakruojo pirmininko Vidmanto Palujansko valdose. V. Palujanskas padėkojo į tradicinį žygį partizanų takais susirinkusiems žygeiviams iš visų Lietuvos regionų, ypač jaunimui – jauniesiems šauliams bei Daugėlių ir Ginkūnų pagrindinių mokyklų bendruomenėms, vykdžiusioms LPKTS Kuršėnų filialo pirmininkės Anicetas Grikšienės inicijuotą projektą „Atmink, keleivi, kad mes čia žuvom dėl Tėvynės“, kuriame dalyvavo 35 mokiniai, 4 mokytojai bei kraštotorininkas Leonardas Skėrys.

Žygio dalyviai dėkingi šio prasmindo renginio organizatoriams – LPKTS Radviliškio, Šiaulių ir Pakruojo filialų vadovams.

Jolita NAVICKIENĖ
Dalia Maciukevičienės nuotr.

2009 m. gegužės 29 d.

„Saulėgrąžos“ kelionė į Licheną

Apie Licheno šventovę pirmą kartą išgirdau pakvies ta kelionėn, kurią organizavo Kauno buvusių tremtinų–piligrimų klubo pirmininkė.

Kelionė per Lenkiją – 800 km – neprailgo, nes buvome apsuptyti p. Irenos dėmesio ir vaišinami „šviežiomis“ avietėmis. Kunigo Leono Zarembos SJ vedamą maldąlydėjo giedės Teodoros pasakoja mai, bendrakeleivių dainos. Teko apgailestauti, kad gegužės 1-ają, Darbo šventės dieną, buvo uždaryta Karalių reziden cija ir meno muziejus Vilano ve, tad tik pasivaikščiojome po Varšuvos senamiestį, užsukome į Lazenkų parką, nu sifotografavome prie paminklo F. Šopenai.

200 km už Varšuvos esantį senajį Licheną pasiekėme vaka re. Šventovė išties išpūdinga – ji pagal dydį užima aštuntą vietą Europoje ir dylikta – pasaulyje. Kompleksas ne paprastai gražioje vietoje, su pamas miškų, upės, tvenki

nų; pastatyti namai piligrimams, graži senoji bažnyčia, koplytėlė, Kryžiaus kelio stotys. Teritorija užima 98 ha plotą. Gausių malonių teikiančios Licheno Dievo Motinos kultas siekia 1813 metus, kai, pasak legendos, Dievo Motina apsireiškė Napoleono armijos lenkų kareiviniui. Nedidelis jos paveikslas yra centriniame šventovės altoriuje. Penktadienio ir šeštadienio vakarais ten vyksta žvakių procesija.

Šventovė pastatytą 2004 metais. Kryžiaus kelias įrengtas iš akmenų, žmonių sunėštų rankomis. Šventovė aptarnauja vienuoliai marijonai. Nusileidę iš apžvalgos bokšto apžiūrėjome jų misijas pri statančią parodą, joje – ir Vilniaus arkivyskupo palaimintojo Jurgio Matulaičio portretas. Malonu, kad lenkai, kaip ir mes, lietuviai, gerbia Aušros Vartų Dievo Motiną.

Kai rengėmės kelionei į Lietuvą, buvome malonai nustebinti autobusovairuoto

jų dėmesio. Motinos dienos proga jie papuošė autobusą įvairiaspalviais balionais, moteris apdalino saldainiais. Pasiekę Augustavą turistiniu laivu plaukėme Augustavo kanalais. Balsingos dainininkės ir šokėjos švilpynių, armonikėlės ir kastanječių melodijomis vilijojo visus į bendrą ratelį. Paskutinis aplankytas objektas – Vigrių kamandulių vienuolynas, kuriamė gyvenės paskutinis vienuolis atsiskyrėlis lietuvis Vainilaitis mirė 1997 metais.

Pirmą kartą į kelionę vyskusi su buvusių tremtinų klubu „Saulėgrąža“ norėčiau nuoširdžiai padėkoti Irenai Pajarskienei, Teodorai Dilkienei už rūpestį, šilumą ir puikų organizavimą. Bendrakeleiviams linkiu gero vėjo būsimuose žygiuose, nes jų siekis pažinti padeda išlikti jauniems, o dvišių grėžia Dievo link. „Kai kiti apie rudenį paistys, te išlieka vasara jūsų žieduos!“

Asta LIASKAUSKAITĖ

Kelionės dalyviai Lazienka parke prie F. Šopeno paminklo

„Liepsnok, širdie,
ant aukuro Tėvynės,
Liepsnok ir amžiaus
degus nesudek!
Šviesk tiems,
kurie po žemėmis,
Kur krašto laisvę gyné,
Tėvynės Didvyriams,
širdie, per amžius dek!“

Šios Teresės Ūksienės eilės tapo pagrindiniu Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos minėjimo motyvu. Gegužės 15 d. į šventę Šilalės rajono visuomenę suvietė rajono savivaldybė, Lietuvos didžiojo kungiakščio Kęstučio motorizuotas pėstininkų batalio-

nas bei Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Šilalės filialas.

Šv. Mišias už Lietuvos Laisvės kovą dalyvius, kariuomenę ir visuomenę Šilalės Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje aukojo klebonas dekanas Stasys Toleikis ir kapelionas majoras Remigijus Monstvilas. Šv. Mišių dalyvius giedodamas itin džiugino Korneliaus Pukinsko vadovaujamas jaunimo choras „Salve musica“ ir orkestras. Po

Šv. Mišių eiseną, vedama Karinių jūrų pajėgų orkestro, pajudėjo prie paminklo Lietuvos partizanams, žuvusiems Šilalės krašte. Šventės dalyviai čia žemai nulenkė galvas kritusiuju atminimui. Prisimenant visame Šilalės krašte kovojuisius ir žuvusius partizanus, gélės iškilmingai išneštos į visas kovų už Tėvynės laisvę atminčinės vietas. Prisimindami Lietuvos laisvės kelią ir kovojuisius kalbėjo Euro pos Parlamento narys prof.

Naujos knygos Apie kovą ir netektis

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras sudarė ir išleido ketvirtąjį iš mokinį rašinių serijos „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ knygą „Laisvės paslaptis yra drasa“. I leidinį sudėti 2007–2008 metų Lietuvos moksleivių rašiniai: partizaninio karo epizodai, kalintų sovietų lageriuose ir buvusių tremtyje žmonių prisiminimai. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro gen. direktorė Dalia Kuodytė knygos pratarmėje rašė: „Dvejų metų rašinių derlius – per 300 darbų, tad teko sunuki užduotis – iš gerų atrinkti pačius geriausius, originaliausius. Nepatekę į knygą mokinį rašinių saugomi LGGRTC. Jais remiamasi kaip vertingu informacijos šaltiniu papildant duomenų bazę, reniant vargynus, tikslinant

duomenis. Ši knyga – padėka visiems konkurse dalyvavusiems mokiniams ir jų mokytojams, mokyklų vadovams už dalyvavimą svarbiame atminties išsaugojimo darbe“.

Knyga suskirstyta į keturis skyrius: „Žmogus ir karas“, „Žmogus ir lageris“,

„Žmogus ir tremtis“, „Paspriešinimas, prisitaikymas, kolaboravimas“. Konkurse dalyvavo visų šalies regionų moksleiviai, iji išstraukė ir Punsko bei Pelesos mokyklų auklėtiniai. Jų rašiniai taip pat išspausdinti šioje knygoje.

Kiekvienas rašinys dvelkia nuoširdumu, vidine šiluma, įžiebtą autorių. Nesuskaičiuosime, kiek laiko moksleiviai skyrė aprašomų herojų paieškoms, pokalbiams ir surinktos medžiagos parengimui. Jiems talkino mokytojai, kurių pavarde dėl taip pat išrašytos šalia ra

**Laisvės
paslaptis
yra drasa**

šinių autorių. Knyga iliustruota mokinį piešiniais, autentiškai atkuriančiais to laikotarpio dvasią.

Knygą „Laisvės paslaptis yra drasa“ galima išsigyti LPKTS knygynelyje (Kaune, Laisvės al. 39).

“Tremtinio” inf.

Kovotojai už Lietuvos laisvę – pavyzdys jaunajai kartai

Vytautas Landsbergis, Seimo nariai: dr. Arvydas Anusauskas ir Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, generolas Jonas Kronkaitis. Laisvės kovų dalyvių vardu į susirinkusiuosius kreipėsi buvusi politinė kalinė, Šilalės savivaldybės tarybos narė, LPKTS Šilalės filialo pirmininkė, poetė Teresė Ūksienė ir TS-LKD Šilalės skyriaus pirmininkė, Šilalės savivaldybės administracijos direktorė Zita Lazdauskienė.

Šventės dalyviai džiaugėsi Karinių jūrų pajėgų orkestro, šokių kolektyvų ir lietuvių liaudies muzikos atlikėjų koncertu. Miesto skvere veikė ginkluotės bei fotonuotraukų parodos, buvo leidžiamas kariuomenės aitvaras, vaišinamas kareiviski koše. Renginyje aktyviai dalyvavo rajono kariai savanoriai, šauliai, taip pat rajono jaunimas: skautai, jaunieji šauliai, ateitininkai. Graži šventė leido pajusti, kad išsaugojuisiesiems Lietuvą širdyje – pagarba nuoširdi, kariuomenės bei visuomenės vienybė – tikra.

**Loreta
KALNIKAITĖ**

